

Ümumi məlumat	Fənnin adı, kodu və kreditlərin sayı	LİT 308. Dünya ədəbiyyatı-2, 3 kredit. 6 AKTS	
	Departament	Dillər və ədəbiyyatlar	
	Proqram (bakalavr, magistr)	Bakalavr	
	Tədris semestri	2026/2027-ci tədris ilinin payız semestri	
	Fənni tədris edən müəllim	fil.ü.f.d. Qardaşxan Əzizxanlı	
	E-mail:	gardashkhan.asiskhanli@khazar.org	
	Telefon:	0557315888	
	Mühazirə otağı/Cədvəl		
	Məsləhət saati	Tələbələrlə razılaşdırılmış vaxtda	
Prerekvizitlər	Dünya ədəbiyyatı-1		
Tədris dili	Azərbaycan dili		
Fənnin növü (məcburi, seçmə)	Məcburi		
Dərsliklər və əlavə ədəbiyyat	Əsas dərsliklər: 1. Ə.Xəlilov, “Dünya ədəbiyyatı” II cild, Ali məktəblər üçün dərslik, (İntibah dövrü, XVII-XVIII əsr dünya ədəbiyyatı), Bakı, “Bilik”, 2013, 536 s. 2.Ə.Xəlilov “Dünya əd” I cild, Bakı, “Araz” n., 2011, 450 s. Əlavə dərsliklər: 1.T.Novruzov, Dünya ədəbiyyatı tarixi, III hissə, Orta əsrlər Avropa ədəbiyyatı. I kitab, Bakı, 2010. 2. T.Novruzov, XVII əsr Qərb ədəbiyyatı, Bakı, 1994. 3. A.Y.İshaqlı, XVII əsr Qərbi Avropa ədəbiyyatı, Bakı, 2012. 4. İ.Şıxlı, XVIII əsr xarici ədəbiyyat tarixi, 1970. Mənbələr: 1.A.Dante, “İlahi komediya”,B., 1973, 1988, 2004 2.C.Bokkaçio, “Dekameron”, B., 1966 3.M.Servantes, “Don Kixot”, B., 1985 4.N.Bualo, “Poeziya sənəti”, B., 1969 5.R.Erazm, “Səfehliyin tərfi”, (tərc. N.Hüseynli), B., Alatoran, 2010 6.V.Şekspir, “Seçilmiş əsərləri”,B., Azərənşr, 1962 7.Y.V.Höte, “Qərb-Şərq divanı”, B., “Yazıçı”, 2000 8. F.Rable. Qarqantua və Pantaqurel (tərc.: Ə.Cavad, B., Öndər, 2005. 9.Fransız ədəb. antol. (J.B.Molyer “Skapenin kələyi”), B., 2013, Şərq-Qərb və b.		
Tədris metodları	Mühazirə	+	
	Praktiki tapşırıqlar	+	
	Qrup müzakirəsi	+	
Qiymətləndirmə	Komponentləri	Tarix/son müddət	Faiz (%)
	Aralıq imtahanı	noyabr, 2026	30
	Davamiyyət	dekabr, 2026	5
	Fəallıq	dekabr, 2026	5
	Ev tapşırığı/ / qrup müzakirəsi	sentyabr-dekabr, 2026	10
	Quiz	noyabr, 2026	5
	Quiz	dekabr, 2026	5
	Final imtahanı	Yanvar, 2027	40
	Yekun		100
Kursun təsviri	Dünya ədəbiyyatı -2” (“Orta əsrlər Avropa ədəbiyyatı”) Azərbaycan Respublikasının ali ədəbiyyat təhsili sistemində tədris olunan zəruri fənlərdəndir. Fənnin tədrisini zəruri edən amillər, həm də həmin dövrdəki ədəbi tarixi prosesin öyrənilməsinə yeni baxış, ədəbi tarixi inkişafın qanunauyğunluqlarının müasir metodika ilə öyrənilməsidir. “Orta əsrlər Avropa ədəbiyyatı”, xüsusilə renessans dövrü ədəbiyyatı müasir ədəbiyyatşünaslıq üçün yenə də aktual qalmaqdadır. Bu da ilk növbədə, Orta əsrlər Avropa orta ədəbiyyatının özəlliyi,		

	dünya ədəbiyyatına göstərmiş olduğu böyük təsirlə bağlıdır. Bu fənn tələbələrin bədii-estetik zövqünü formalaşdırmala yanaşı, onları dünya mədəniyyəti xəzinəsinə layiqli töhfəsini vermiş dahi söz sənətkarlarının yaradıcılığı ilə yaxından tanış edir. Fənnin tədrisi zamanı Avropa ədəbiyyatı nümunələri ilə Azərbaycan ədəbiyyatı arasında müvafiq paralellər aparılır, ədəbi-tarixi proseslərin qarşılıqlı əlaqə prinsiplərinə xüsusi diqqət yetirilir.
Kursun məqsədi	“Dünya ədəbiyyatı-2 ” fənni intibah dövrü daxil Orta əsrlər Avropa ədəbiyyatının ən yaxşı nümunələrinin tədrisi məqsədini daşıyır. Avropa ədəbiyyatının tədqiqi və tədrisi ali ədəbiyyat təhsilinin zəruri tərkib hissəsidir. Tədris olunan kursun başlıca məqsədi - tələbələrdə Avropanın orta əsrlər ədəbiyyatı haqqında elmi bilikləri formalaşdırmaqdır. Tələbələrin ümumdünya tarixi-ədəbi prosesin ayrı-ayrı inkişaf mərhələləri, qanunauyğunluqları və nəzəri-təcrübi nəliyyətləri ilə tanış olması kursun məqsədinə daxildir. Fənnin tədrisi zamanı Qərbi Avropa mədəniyyəti tarixində önəmli rol oynayan İntibah, Klassisizm, Maarifçilik dövrlərinə xüsusi diqqət yetirilir.
Tədrisin (öyrənmənin) nəticələri	“Dünya ədəbiyyatı-2 ” fənnini öyrənərkən aşağıdakı nəticələr əldə olunur: FTN 1 - Tələbələr İntibah (Renessans) və Orta əsrlər dövründə, əsasən, Qərbi Avropa ədəbiyyatı ilə yaxından tanış olurlar. FTN 2 - Tələbələr sözügedən dövrün Qərbi Avropa ədəbiyyatının inkişaf qanunauyğunluqlarına hərtərəfli və sistemli şəkildə bələd olurlar. FTN 3 - Tələbələr Bu dövrlərin ədəbi kursuna bələd olarkən mövcud olan ədəbi cərəyanları, eləcə də ayrı-ayrı yazıçıların həyat və yardımçıqlarını öyrənirlər. FTN 4 - Tələbələrdə bədii-estetik zövq formalaşır, təhlil və mühakimə yürütmək qabiliyyəti yaranır və inkişaf edir.
Qaydalar (Tədris siyasəti və davranış, qiymətləndirmə meyarları, generativ süni intellektdən istifadə)	Davamiyyət Davamiyyətə görə veriləcək bal zamanı tələbənin dərslərdə ardıcıl iştirakı və dərslərdə özünü qaydalara uyğun aparması nəzərə alınacaqdır. Tələbənin davamiyyəti hər dərs yoxlanacaq, əgər tələbə dərslərin 25%-dən çoxunda iştirak etməyibsə, imtahana buraxılmayacaq. Davamiyyət balı semestr boyunca qeydiyyat aparılaraq final imtahanından əvvəl yazılacaqdır. Fəallıq Fəallıq balı semestr boyunca izlənilərək final imtahanından əvvəl yazılacaqdır. Fəallığa görə bal tələbənin müzakirələrdə iştirakına, mətnlərin təhlilində göstərdiyi fəallığa, semestr boyu həftəlik dərs proqramına hazırlaşmasına, əlavə dərsliklərə və ədəbiyyata göstərdiyi marağa görə veriləcəkdir. Həmçinin fəallıq balı, eyni zamanda “Ədəbiyyat səyahətləri” saytı üzərindən verilə bilər. Əgər tələbə saytda dərc olunan uyğun materiallara şifahi və ya yazılı şəkildə münasibət bildirərsə, bu da onun fəallıq balına müsbət təsir göstərmiş olacaqdır. Tapşırıqlar, quiz, ev tapşırığı / qrup müzakirəsi Semestr ərzində tələbələr keçilən mövzular əsasında əsərlərin, əsərlərdəki obrazların təhlili üzrə, həmçinin “Ədəbiyyat səyahətləri” saytında dərc edilən dünya ədəbiyyatına aid uyğun materiallar haqqında fikirlərini yazılı bildirməklə ev tapşırığını yerinə yetirməli, qrup müzakirəsində iştirak etməlidirlər. Bu zaman plagiarizmə yol verməməli, əldə etdikləri məlumatların mənbələrinə istinad etməlidirlər. Tapşırıqlarda 25%-dən çox plagiarizm halları (istinadlar istisnadır) aşkarlandıqda iş sıfırlanacaq. Tələbələrin bir-birindən köçürməsi aşkarlanarsa, iş ləğv olunacaq. Tapşırıqlar vaxtından gec verildikdə tapşırığa ayrılmış baldan 20% çıxılacaqdır. Mövcud biliyin semestr ərzində yoxlanılması üçün aralıq və final imtahan öncəsi quiz keçiriləcək. Əgər tələbənin “Ədəbiyyat səyahətləri” saytında keçilən dərslərə aid mövzuda yazısı dərc olunarsa, həmin yazı quizi əvəz edə bilər. Quizdə klassik və test üsulu tətbiq oluna bilər. Tələbələr mövzuya uyğun videomateriallar hazırlamaqla yanaşı, mövzunu daha dərinləndirir.

mənimsəmək üçün müəllimin sual-cavabında iştirak etməlidir. Ev tapşırıqları qiymətləndirilməkdən ötrü verilmiş e-mailə göndərməlidir. Semestr ərzində müxtəlif dərslər mövzuları üzrə azı bir ev tapşırığı təqdim edilməlidir. Semestrin bitməsinə iki qoşa dərslər saatı qalmış bütün ev tapşırıqları təhvil verilməlidir.

İmtahan haqqında

1. Final imtahanında suallar aralıq imtahanından sonra keçilmiş materialların əsasında tərtib olunur.
2. İmtahana hazırlaşarkən dərslərdə götürülmüş qeydləri öyrənməklə yanaşı, dərslərin iş planında göstərilmiş ədəbiyyatlara, o cümlədən başqa mənbələrə də müraciət etmək lazımdır.
3. Aralıq və Final imtahanlarının hər ikisində suallar test və ya klassik ola bilər.
4. İmtahan cavablarını istər yoldaşından, istərsə də internet resursundan köçürən tələbələr həmin sualdan qiymətləndirilmirlər.

Fənn çərçivəsində süni intellektdən istifadə haqqında qaydalar:

Dünya ədəbiyyatı-2 fənninin tədrisində Bu fənnin tədrisində generativ süni intellekt (GSİ) alətlərindən yalnız tələbənin öyrənmə, tədqiqat və fərdi inkişaf fəaliyyətini dəstəklədiyi, onun müstəqil düşünmə, yazma və təhlil bacarıqlarını əvəz etmədiyi hallarda məqsədyönlü, məsuliyyətli və şəffaf şəkildə istifadəsinə icazə verilir. GSİ fənn üzrə bilik və bacarıqların mənimsənilməsinə köməkçi vasitə kimi istifadə edilə bilər, lakin tələbənin özünün formalaşdırılmalı olduğu fikir, argument, təhlil, mətn və yekun nəticələri əvəz etməməlidir.

Tələbə GSİ-dən istifadə etdiyi halda bunu təqdim etdiyi müvafiq iş və ya materialda açıq şəkildə bəyan etməli, istifadə etdiyi GSİ alətini və ondan hansı məqsədlə yararlandığını göstərməlidir. GSİ-dən istifadənin gizlədilməsi və ya GSİ tərəfindən yaradılmış məzmunun tələbənin müstəqil işi kimi təqdim edilməsi akademik dürüstlük və şəffaflıq prinsiplərinin pozulması hesab olunur və tələbə bu pozuntuya görə universitetin müvafiq qaydalarına əsasən məsuliyyət daşıyır.

Eyni zamanda, GSİ tərəfindən yaradılan və ya təqdim olunan məlumatların düzgünlüyünün, etibarlılığının və obyektivliyinin yoxlanılmasına görə məsuliyyət tələbənin öz üzərinə düşür. GSİ tərəfindən təqdim olunan məlumatda faktla bağlı səhv, uydurma məlumat və ya istinad, yanlış nəticə və qərəzli məzmun olduqda, həmin məlumatın yoxlanılmadan tələbə tərəfindən təqdim edilən işə daxil edilməsi tələbəni məsuliyyətdən azad etmir. Tələbə istifadə etdiyi məlumatın məzmununa və təqdim etdiyi işin akademik dürüstlük, elmi etibarlılıq və fənnin tələblərinə uyğunluğuna görə məsuliyyət daşıyır.

İmtahanlar və müəllim tərəfindən müstəqil bilik və bacarıqların qiymətləndirilməsi məqsədilə müəyyən edilmiş tapşırıqlar zamanı GSİ alətlərindən istifadəyə yol verilmir. Dərslər zamanı ayrı-ayrı tapşırıqlar üçün GSİ-dən istifadəyə xüsusi məhdudiyyət və ya qadağa tətbiq edilə bilər. Bu tədbirlər aşağıdakı kimi müəyyənləşdirilir:

1. Şifahi və ya yazılı xəbərdarlığın verilməsi
2. Tapşırığın yenidən təqdim edilməsi
3. Tapşırıq üzrə balın azaldılması və ya sıfırlanması (0 bal).

Tələbələr hansı hallarda süni intellektdən istifadə edə bilər:

- Mətnlərin qısa xülasəsi və strukturlaşdırılması: Çoxşaxəli və böyük həcmli əsərlərin (məsələn, "İlahi Komediya" və ya "Don Kixot") süjet xəttini, əsas personajlarını və fəsillərin qısa məzmununu tez anlamaq üçün istifadə edilə bilər.

	- Beyin fırtınası və ideya axtarışı: esse və ya təhlil yazıları üçün mövzu seçərkən və ya fərqli baxış bucaqları (məsələn, "Ceyms Coysun yaradıcılığında modernizm elementləri") axtararkən ideya generasiyası etmək olar. - Dil və üslub redaktəsi: Tələbənin öz yazdığı təhlil mətnindəki qrammatik səhvləri düzəltmək, cümlə strukturlarını təkmilləşdirmək və akademik dili gücləndirmək üçün faydalıdır. - Tarixi və mədəni kontekstin öyrənilməsi: Əsərin yazıldığı dövrün (məsələn, İntibah dövrü) sosial-siyasi vəziyyəti haqqında sürətli arayışlar almaq üçün istifadə edilə bilər. - Ədəbi terminlərin izahı: Mətnə qarşılaşan magik realizm, absurd teatrı, axın şüuru kimi mürəkkəb ədəbi cərəyan və terminlərin sadə izahını tapmaq üçün əla vasitədir. Tələbələr hansı hallarda süni intellektdən istifadə edə bilməz: - İnşaların və öçerklərin tam yazdırılması: Təhlil və ya esse tapşırıqlarını tam olaraq süni intellektə yazdırmaq və onu öz işi kimi təqdim etmək plagiat (akademik oğurluq) sayılır. - Mənbə və sitat axtarışı (Yalan məlumat riski): Süni intellekt modelləri bəzən mövcud olmayan kitab adları, saxta sitatlar və ya uydurma tənqidçi rəyləri (hallüsinasiya) yarada bilər. Akademik işlərdə istifadə olunan istinadlar mütləq real kitablardan və elmi məqalələrdən götürülməlidir. - Müstəqil müəllimin əvəzlənməsi: Əsərin özünü oxumaq əvəzinə, sadəcə süni intellektin verdiyi xülasə ilə kifayətlənmək tələbənin tənqidi təfəkkürünü və bədii zövqünü korlayır.
--	---

Cədvəl (dəyişdirilə bilər)			
Həftə	Tarix (planlaşdırılmış)	Fənnin mövzuları	Dərslik/Tapşırıqlar
1.		İntibah dövrü və XVII-XVIII əsr Avropa ədəbiyyatı <i>Orta əsrlər ədəbiyyatı.</i> Orta əsrlər dövrü Qərb ədəbiyyatı. Feodalizm dövrü Qərb ədəbiyyatı <i>İntibah dövrü ədəbiyyatı</i>	Ə.Xəlilov, "Dünya ədəbiyyatı", I c., B., "Araz" n.,2011, s.167-178, s.269-310 Ə.Xəlilov "Dünya ədəbiyyatı", II c., B., "Bilik",2013, s.7-28
2.		<i>İtaliyada intibah.</i> A.Dantenin "İlahi komediya" əsəri F.Petrarkanın sonetləri. C.Bokkaçionun "Dekameron" əsəri	Ə.Xəlilov "Dünya ədəbiyyatı", II c., B., "Bilik", 2013, s. 29-90. Ə.Xəlilov "Dünya ədəbiyyatı", II c., B., "Bilik", 2013,s.91-135.
3.		<i>İngiltərədə intibah.</i> C.Çoser. "Kenterberi hekayələri" haqqında məlumat.	Ə.Xəlilov, "Dünya ədəbiyyatı", I c., B., "Araz" n.,2011, s.302-304.

		V.Şekspirin yaradıcılığı. Sonetləri. V.Şekspirin “Hamlet” faciəsi	Ə.Xəlilov “Dünya ədəbiyyatı”, II c., B., “Bilik”, 2013, s. 136-142 Ə.Xəlilov “Dünya ədəbiyyatı”, II c., B., “Bilik”, 2013,s.142-156 V.Şekspir, Bakı, Öndər, 2004
4.		V.Şekspir. “Otello”, “Kral Lir” və “Maqbet” faciəsi	V.Şekspir, Bakı, Öndər, 2004 Ə.Xəlilov “Dünya ədəbiyyatı”, II c., B., “Bilik”, 2013,s.157-175 Ə.Xəlilov, “Dünya ədəbiyyatı”, I c., B., “Araz” n.2011,s364-367 Ə.Xəlilov “Dünya ədəbiyyatı”, II c., B., “Bilik”, 2013, s. 177-198
5.		<i>İspaniya və Portuqaliyada intibah.</i> Servantes. “Don Kixot” cəngavər romanına parodiya kimi. <i>Almaniya və Niderlandda intibah.</i> Erazm Roterdamlı. “Səfehliyin tərifı”. seminar	Servantes. “Don Kixot”. Bakı, Öndər, 2004 Ə.Xəlilov “Dünya ədəbiyyatı”, II c., B., “Bilik”, 2013, s. 199-224 Erazm Roterdamlı. “Səfehliyin tərifı”. “Alatoran yayınları”, 2010
6.		<i>XVII əsr Qərbi Avropa ədəbiyyatı.</i> <i>İspan ədəbiyyatı.</i> Lope de Veqa. “Sevilya ulduzu”.	Ə.Xəlilov “Dünya ədəbiyyatı”, II c., B., “Bilik”,2013,s.226-245 Ə.Xəlilov “Dünya ədəbiyyatı”, II c., B., “Bilik”,2013,s.246-253 Lope de Veqa.”Seçilmiş əsərləri”, Bakı, Şərq-Qərb, 2017
7.		<i>Fransız ədəbiyyatı.</i> P.Kornelin “Sid” faciəsi. J.Rasinin “Fedra” əsərinin məzmunu.	Ə.Xəlilov “Dünya ədəbiyyatı”, II c., B., 2013, s. 255-284; Ə.Xəlilov “Dünya ədəbiyyatı”, II c., B., 2013, s. 285-291
8.		J.B.Molyerin “Don Juan” komediyası.	Ə.Xəlilov “Dünya ədəb.”, II c., B., “Bilik”, 2013, s. 292-297.

		“Tartüf,” “Xəsis”, “Skapenin kələyi” komediyalarının məzmunu Quiz/ sınaq imtahanı	Ə.Xəlilov “Dünya ədəb., II c., B., “Bilik”, 2013, s. 298-307; “Fransız ədəb. antol.” (J.B. Molyer “Skap. kələyi”), B.,2013,Şərq-Qərb,s.14-62.
9.		<i>İngilis ədəbiyyatı.</i> Con Miltonun “İtirilmiş cənnət”, “Qaytarılmış cənnət” poemalarının məzmunu. <i>XVIII əsr Qərbi Avropa ədəbiyyatı (I hissə)</i> Aralıq imtahanı	Ə.Xəlilov “Dünya ədəbiyyatı”, II c., B., “Bilik”, 2013, s. 309-314 Ə.Xəlilov “Dünya ədəbiyyatı”, II c., B., “Bilik”, 2013, s. 316-335
10.		<i>XVIII əsr Qərbi Avropa ədəbiyyatı (II hissə)</i> <i>İngilis ədəbiyyatı.</i> C. Sviftin “Qulliverin səyahəti” romanı realist fantastika janrının nümunəsi kimi.	Ə.Xəlilov “Dünya ədəbiyyatı”, II c., B., “Bilik”,2013, s.335-350 Ə.Xəlilov “Dünya ədəbiyyatı”, II c., B., “Bilik”, 2013, s. 352-383
11.		<i>Erkən maarifçilik dövrü ədəbiyyatı.</i> D.Defonun “Robinzon Kruzonun həyatı və qərribə macəraları” romanı. <i>Fransız ədəbiyyatında maarifçilik.</i> F. Volterin “Kandid, yaxud optimizm” əsəri	Ə.Xəlilov “Dünya ədəbiyyatı”, II c., B., “Bilik”, 2013, s. 384-403 Ə.Xəlilov “Dünya ədəbiyyatı”, II c., B., “Bilik”, 2013, s. 405-446
12.		D.Didronun “Ramonun qardaşı oğlu” əsəri. J.J.Russonun yaradıcılığında tərbiyə mövzusu Quiz/ sınaq imtahanı	Ə.Xəlilov “Dünya ədəbiyyatı”, II c., B., “Bilik”, 2013,s.447-469 Ə.Xəlilov “Dünya ədəbiyyatı”, II c., B., “Bilik”, 2013, s. 470-481
13.		Ş.L. Monteskyönün yaradıcılığında insan azadlığı mövzusu Alman ədəbiyyatında maarifçilik. Y.V.Höte. “Gənc Verterin iztirabları” əsəri	Ə.Xəlilov “Dünya ədəbiyyatı”, II c., B., “Bilik”, 2013, s. 482-492 Ə.Xəlilov, “Dünya ədəbiyyatı”, I c., B., “Araz” n.,2011, s.377-384 Y.V.Höte. Gənc Verterin iztirabları. Qanun. Bakı. 2014. 228 s
14.		Y.V.Höte. “Faust” əsəri (“Faust” əsərində	Ə.Xəlilov, “Dünya

		xeyirlə şərin mübarizəsi: Faust və Mefistofel obrazlarının təhlili)	ədəbiyyatı", I c., B., "Araz" n.,2011, s. 384-393 Ə.Xəlilov, "Dünya ədəbiyyatı", I c., B., "Araz" n.,2011, s. 393-430 Y.V.Gete, Faust, Bakı, Öndər nəşr. 2004, 558 səh.
15.		F.Şillerin "Qaçaq" əsəri <i>seminar</i> <i>/Keçilənlərin təkrarı/</i>	Ə.Xəlilov "Dünya ədəb.", II c., B., "Bilik", 2013, s. 493-501 Ə.Xəlilov "Dünya ədəbiyyatı", II c., B., "Bilik", 2013, s. 501-504 F.Şiller, Seçilmiş əsərləri, Bakı, Şəraq-Qərb, 2009, s.15-143
		Final imtahanı	